

анализируются кулинарные термины с точки зрения мотивационных признаков их семантики в рамках разных тематических групп и определяются их мотивационные признаки.

Ключевые слова: термин, терминосистема, словообразовательные аффиксы, структурный тип, морфема, тематический ряд.

Huseynov Amiralı. The Structural and Semantic Analysis of Culinary Terms (on the Basis of the German Language). The article considers the structural and semantic analysis of culinary terms on the basis of the contemporary German language which results in defining the formation methods of new lexical units as well as separate structures and models of the culinary terminology on the current stage of its development. What is more, the types and the productivity factor within the culinary term system are researched. During the studying of the factual material the thematic differentiation of culinary terms is made. Besides, great attention is paid to the analysis of the word-formative structure of already formed words which to a considerable extent helps adequately perceive word-formative processes and new words creation on the basis of linguistic forms in the speech activity. Moreover, the analysis of culinary terms from the standpoint of motivation signs of their semantics within different thematic groups is conducted and their motivation signs are defined.

Key words: a term, a term system, a word-formative affix, a structural type, a morpheme, a thematic line.

Стаття надійшла до редколегії
30.03.2016 р.

УДК 81'26

Заблоцький Юрій

Екстралінгвальні особливості економічної терміносистеми англійської мови

У статті проаналізовано особливості економічної терміносистеми сучасної англійської мови та основні фактори, що впливають на її розвиток і функціонування. Подано визначення терміносистеми в цілому, обґрунтовано її відмінність від термінології як сукупності термінів відповідної галузі науки. Виокремлено поняття «економічної терміносистеми», її склад та форми репрезентації в науковій комунікації. Аналіз цих питань свідчить, що економічна терміносистема безпосередньо залежить і зазнає впливу з боку середовища її використання. Сфера використання економічних термінів варіюється від вузькогалузевих фахівців та науковців до журналістів, які описують економічні явища в ЗМІ й реципієнтів цих повідомлень. Широкий діапазон функціонування економічної термінології безпосередньо впливає на систему економічних термінів та сприяє її відкритості, динамічності, поширеності й часткової деспеціалізації. Важливу роль у цьому процесі відіграє історичний розвиток економічної науки, а також високий темп розвитку економічної галузі. Підкреслено, що важливий фактор впливу – також домінуюче політичне та економічне становище розвинених англомовних країн.

Ключові слова: англійська мова, екстралінгвальні особливості, економічна терміносистема, комунікація, термін, термінологія.

Постановка наукової проблеми та її значення. Розвиток мовної системи залежить як від внутрішніх особливостей відповідної мови, так і від середовища, у якому вона використовується. Особливо гнучким до екстралінгвальних чинників виявився лексичний шар, найрухомішою частиною якого на сучасному етапі є термінологічна лексика [4, с. 8]. Кількість досліджень у галузі економічної термінології англійської мови останніми роками збільшується. Це пов'язано, з одного боку, власне лінгвістичним інтересом до активного розвитку цього лексичного прошарку мови й корисних результатів для мовної науки, з іншого, – поширенням політичної та економічної могутності англомовних країн по всьому світі, що вимагає чіткого й ефективного відображення нових реалій іншими національними мовами. Особливий інтерес науковці проявляють до вивчення комплексних системних відносин між мовою, суспільством і процесами формування та функціонування економічної термінології.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Останніми роками з'явилася велика кількість дисертацій із різних аспектів генезису, розвитку, перекладу та функціонування англійської економічної терміносистеми. Структурну організацію й семантичні особливості економічної термінології англійської мови розглянуто в роботі С. Р. Багової [1]. Питання виявлення механізмів англомовного термінотворення в

системі ринкових відносин і вдосконалення й нормалізації цієї фахової підмови розкрито в праці З. Б. Куделько [12]. Питання неологізації економічних термінів англійської мови проаналізовано в праці М. В. Белозьорова [2]. Порівняльний аналіз аспектів економічної терміносистеми англійської та російської мов запропонований Н. Е. Додоновою [7]. Когнітивні аспекти перекладу англійських економічних термінів окреслено в дослідженні Є. В. Кінчіної [10]. Дедалі частіше науковці звертають свою увагу на вивчення мовних аспектів конкретних галузей економічної терміносистеми, наприклад у роботі О. І. Гутиряк детально проаналізовано термінологію маркетингу [6]. Б. Н. Чугунов досліджує окрему сферу економіки, а саме ринкові відносини [22]. Значний інтерес становить намагання лінгвістів провести вивчення на перетині різних термінологічних систем, зокрема І. М. Гумовська розглядає функціонування економічної термінології в межах юридичної терміносистеми [5].

Мета й завдання дослідження. Мета статті – розгляд функціональних характеристик економічної терміносистеми англійської мови. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- виокремити поняття «терміносистема» та «економічна терміносистема»;
- розглянути особливості економічної терміносистеми англійської мови;
- проаналізувати екстралінгвальні фактори розвитку економічної терміносистеми англійської мови.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Незважаючи на суперечливий статус термінологічної одиниці в системі мови, термін як «спеціальне слово» чи слово «в спеціальній функції» повною мірою реалізовує свій термінологічний потенціал у межах відповідної спеціальної терміносистеми, якій він належить. Терміносистема являє собою «складну динамічну стійку систему, елементами якої є відібрані за певними правилами лексичні одиниці певної природної мови, структура якої ізоморфна структурі логічних зв'язків між поняттями спеціальної галузі знань чи діяльності, а функція полягає в тому, щоб слугувати знаковою (мовною) моделлю цієї галузі знань чи діяльності» [14, с. 42].

Важливо зазначити, що терміносистема відображає не просто систему понять, а систему понять певної теорії, у зв'язку з чим традиційно існує розмежування понять «термінології» як стихійно історично організованої сукупності термінів певної галузі та «терміносистеми» – свідомо сформованої сукупності термінів, які адекватно відображають систему понять теорії відповідної спеціальної галузі знань чи діяльності [9, с. 17]. Отже, можна розглядати терміносистему як сукупність або систему термінів, що входять і характеризують певну галузь знань чи науку, якій властиві такі ознаки, як об'єктність, структурність та цілісність [13, с. 56].

Згідно з класифікацією термінів за галузями знань чи діяльності, тобто за їхніми спеціальними сферами, запропонованою В. І. Літовченко, економічна термінологія виокремлюється в окрему категорію поряд із термінами сфери науки, техніки, виробництва та ін. [15, с. 157]. Базовим представленням економічного терміна є одиниця мовного рівня, яка використовується в галузі економіки фахівцями цієї сфери з метою генерування, передачі та збереження інформації про спеціальні поняття, які використовуються в межах цієї галузі. Економічна терміносистема складається із загальних наукових термінів, вузькоспеціалізованих термінів і лексики загальнолітературної мови, яка слугує невичерпним джерелом номінації новостворених спеціальних понять, надаючи засоби й способи для творення нових термінів, підпорядковуючи розвиток термінології загальним мовним нормам. Наявність споріднених ознак притаманних термінам різних терміносистем різних галузей, свідчить про спорідненість термінології з лексичним матеріалом відповідної загальнолітературної мови, яка слугує будівельним матеріалом для побудови тієї чи іншої терміносистеми. Проте кожен термін входить у лексичну систему мови через посередництво відповідної терміносистеми, набуваючи певних відмінних ознак. Відмінні характеристики терміносистеми формуються під впливом предметно-понятійної системи знань, історії розвитку наукової галузі та словотворчих можливостей відповідної природної мови [17, с. 30].

Однією з базових характеристик терміносистеми є її залежність від розвитку спеціальної галузі, яку вона обслуговує. На сучасному етапі людство перетворюється в глобальне економічне споживачьке суспільство, у центрі якого перебуває новий тип людини – людина – споживач економічних благ. Економічні відносини становлять основу виробничих відносин, формують зміст інших соціальних відносин суспільства. Саме тому галузь економіки протягом кількох останніх десятиліть демонструє високий рівень розвитку та є однією з найбільш рухомих, продукуючи найбільшу кількість лексичних новотворів [8, с. 88]. У зв'язку з необхідністю розв'язання великої кількості проблем, що постали перед суспільством на зламі тисячоліть, докорінно змінилися завдання, методи й принципи економічної теорії.

Термінологія являє собою систему, яка функціонує та розвивається в певному середовищі та, відповідно, зазнає впливу з боку останнього. Інша особливість економічної терміносистеми – те, що

середовище, у якому вона функціонує, не однорідне. У більш вузькому значенні таким середовищем буде фахова галузь, де терміни використовуються спеціалістами та науковцями, у більш широкому – суспільство в цілому [3, с. 15]. Економічна галузь на сьогодні являє собою потужну наукову дисципліну, яка має свій предмет, об'єкт, методологію дослідження. Економічна термінологія становить частину цієї наукової галузі, оскільки безпосередньо забезпечує процес комунікації в цій галузі.

Професійна комунікація в галузі економіки характеризується різноманітністю жанрово-стилістичних письмових текстів та усних форм професійного спілкування. До письмової форми належать наукова література (монографії, наукові доповіді, статті, дисертаційні дослідження); навчальна література (підручники, посібники); науково-популярна література на економічну тематику, доступна та зрозуміла нефхівцям (періодичні видання – газети, журнали розраховані на широку аудиторію); лексикографічні праці (словники, тезауруси, збірники рекомендованих термінів й ін.); ділова документація та кореспонденція (договір, контракт, страховий поліс, митна декларація й ін.); Довідкові видання (довідники про товари та послуги, торгові каталоги й ін.) [16, с. 42].

Усна форма професійного спілкування теж володіє великою кількістю стильових і жанрових різновидів, серед яких виокремлюють такі, як наукова доповідь, лекція, публічний виступ, наукова дискусія, переговорний процес тощо. Сфера галузевого використання економічної термінології визначає низку особливостей, притаманних професійній комунікації. Термін слугує засобом комунікації спеціальних понять і знань галузі економіки. У цьому середовищі економічний термін проявляє притаманні термінологічній системі якості точності, системності, тяжіння до однозначності та ін.

З іншого боку, активне проникнення галузі економіки в життя суспільства сприяє зближенню економічної термінології із загальнолітературною мовою [21, с. 88]. Економічні явища та процеси швидко поширюються в суспільстві, стають об'єктами обговорення й дискусій. Щодня шпальти газет і журналів, численні електронні видання та телебачення обговорюють економічні питання, унаслідок чого економічна термінологія стала однією з найбільш популярних, поширених і доступних серед масового читача. Із цього приводу Ф. П. Сороколетов відзначає, що «чим актуальніша значимість тієї чи іншої професійної діяльності в житті колективу, чим більшу кількість людей залучають у сферу цієї діяльності, тим легше та вільніше поняття, явища й процеси, пов'язані з цією діяльністю, завойовують загальне розповсюдження та популярність» [19, с. 4].

Рівень сучасної економічної освіти більшості реципієнтів дає змогу фахівцям і журналістам вільно оперувати економічними термінами в повідомленнях. Постійний та багатоаспектний розвиток цієї галузі призводить до того, що система понять галузі економіки доповнюється й розширюється, розширюючи разом із цим межі її термінології. Умови використання економічної термінології все більше деспеціалізуються, що призводить до послаблення зв'язку між поняттям та його лінгвістичною формою. Отже, одна з особливостей економічної терміносистеми – використання її елементів як у професійній, так і в повсякденній комунікації. Це сприяє розвитку таких характеристик, як відкритість, не замкненість, доступність для широких верств населення.

Розвиток економічної теорії багато в чому політично обумовлений. Великою мірою розвиток світової економіки залежить від потужно розвинених у політичному й економічному сенсі держав, провідне місце серед яких займають Велика Британія та особливо Сполучені Штати Америки, країни, у яких англійська мова є державною. Лідерські позиції цих країн, безперечно, мали й мають серйозний вплив на розвиток системи економічних понять, що, зі свого боку, робить англійську мову не лише основним джерелом поповнення власне англійської економічної терміносистеми, а й сприяє її впливу на розвиток терміносистеми інших національних мов.

Закономірності розвитку терміносистеми природної мови відображають історичний стан розвитку економічного стану країни та процес становлення суспільно-економічних знань. Створення системи економічної термінології відбувалося за рахунок використання власних мовних резервів, а також за допомогою запозичення з латинської та грецької мов. Значну роль у формуванні англійської економічної термінології відіграли зародження капіталізму, індустріальний розвиток, зростання сільського господарства, розширення меж внутрішнього й зовнішнього ринків тогочасної Британії кінця XVI ст. Відбувається формування окремих галузей економіки, створюються нові види торговельних відносин й угод, розвивається банківська справа та ринок цінних паперів, інженери й науковці вигадують нові засоби вдосконалення ефективності праці. Поступово панівне становище латинської мови нівелюється, її місце займає англійська [18, с. 128]. Протягом двох наступних століть англійська мова поступово витісняє латинську. Завершення формування національної бази мови науки та поява великої кількості науково-технічних термінів англійською мовою припадає на XVIII ст. [20, с. 85].

Економічна терміносистема англійської мови запозичила чимало термінів з інших мов, таких як латинська, французька, німецька, італійська, голландська й грецька. Термінологічні запозичення – результат численних контактів у різних галузях діяльності людини. У використанні запозичених одиниць відбивається загальнополітичний, економічний, культурний стани розвитку держави та статус національної мови. На сучасному етапі англійська мова запозичує мінімально й використовує свої власні ресурси для створення нових економічних термінів. З одного боку, важливу роль відіграла морфологічна гнучкість англійської мови, «структура якої схожа на структуру метамови логіків та може слугувати базою для створення термінів різних наук» [26, с. 153]; з іншого – англійська мова відіграє ключову роль у процесі формування спільного, тобто інтернаціонального шару лексики, що обслуговує потреби міжнародної комунікації у фінансово-економічній сфері [11, с. 88]. Це пояснюється, по-перше, лідируючими позиціями англосовних країн [25] і, по-друге, становленням англійської мови як міжнародного комунікативного коду [24, с. 2]. Загальновідомий факт, що нові знання здебільшого створюються й розповсюджуються в розвинутих країнах, у яких англійська мова має спеціальний статус. Науковці також відзначають, що серед країн, які розвиваються, більшого успіху досягають ті, які адаптують знання, зароджені в розвинутих країнах [23; 27]. Тому використання англійської мови, попри всі політичні нюанси, є просто вигідним.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Економічна терміносистема формується під впливом різних факторів лінгвістичного та соціального характеру. З одного боку, економічний термін забезпечує наукову комунікацію відповідної сфери й відповідає низці особливостей термінології суспільних наук, з іншого – економічна термінологія відображає явища та процеси розвитку економічної галузі, які стали невід'ємною складовою частиною сучасного суспільства загалом. Середовищем її функціонування є діяльність фахівців економічної науки й галузі взагалі. А оскільки остання глибоко інтегрувалася в повсякденне життя сучасного соціуму, то в широкому сенсі сферою функціонування економічної лексики можна вважати суспільство. Такий стан речей призводить до того, що апарат економічної терміносистеми складається не лише з вузькоспеціалізованих та загальних наукових термінів, а й, значною мірою, із загальнолітературних слів.

Галузь економіки формувалась і розвивалась за умов панівного становища таких потужних політичних структур, як США та Великобританія, тому, очевидно, що англійська мова слугувала активним джерелом поповнення терміносистеми галузі. Провідна роль на світовій політичній арені, а також високий розвиток науки й техніки в цих країнах сприяли зміцненню англійської мови в ролі світового лідера комунікації в багатьох сферах, уключаючи економіку.

Ці фактори, а також природна морфологічна здатність англійської мови в простій лаконічній формі виражати досить складні та об'ємні поняття сприяли багатоаспектному розвитку економічної терміносистеми англійської мови. Економічний термін як елемент економічної терміносистеми відображає всю багатогранність і динамічність процесів, які відбуваються як у середині самої економічної системи, так і в сучасному суспільстві в цілому. Вивчення складних мовних процесів економічної терміносистеми дає змогу глибше та послідовніше простежити процес еволюції мовної системи в цілому й, безумовно, є перспективним для подальших досліджень.

Джерела та література

1. Багова С. Р. Структурно-семантические и деривативные свойства экономической лексики : дис. ... канд. фил. наук : 10.02.04 / Багова Светлана Руслановна. – Пятигорск, 1999. – 169 с.
2. Белозоров М. В. Англійські лексичні та фразеологічні новотвори у сфері економіки: структурний, семантичний і соціофункціональний аспекти : дис. ... канд. фил. наук : 10.02.04 / Белозоров Максим Віталійович – К., 2003. – 181 с.
3. Бондарко А. В. Опыт лингвистической интерпретации соотношения системы и среды / А. В. Бондарко // Вопросы языкознания. – 1985. – № 1. – С. 13–23.
4. Гринев С. В. Введение в терминоведение / С. В. Гринев. – М. : Моск. лицей, 1993. – 309 с.
5. Гумовська І. М. Англійська юридична термінологія в економічних текстах: генезис, дериваційні та семантико-функціональні аспекти : дис. ... канд. фил. наук : 10.02.04 / Гумовська Ірина Миколаївна – Львів, 2000. – 183 с.
6. Гутиряк О. І. Англійська термінологія маркетингу: структура та семантичні характеристики : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Гутиряк Оксана Ігорівна. – Львів, 1999. – 209 с.
7. Додонова Н. Э. Англо-русские соответствия в акцентно-ритмической реализации многокомпонентных терминов : дис. ... канд. фил. наук : 10.02.20 / Додонова Наталья Эдуардовна. – Пятигорск, 2000. – 202 с.
8. Журавлева Т. А. Особенности терминологической номинации / Т. А. Журавлева. – Донецк : Донбасс, 1998. – 252 с.
9. Квитко И. С. Терминоведческие проблемы редактирования / И. С. Квитко, В. М. Лейчик, Г. Г. Кабанцев. – Львов : Высшая шк., 1986. – 151 с.

10. Кинчина Е. В. Когнитивные аспекты перевода экономических терминов : дис. ... канд. фил. наук : 10.02.20 / Кинчина Екатерина Васильевна. – Краснодар, 1999. – 214 с.
11. Константинова Н. Л. Иноязычные заимствования и система языка (на материале англоязычной лексики в финансово-экономической терминосистеме немецкого языка) / Н. Л. Константинова // Филологические науки. – 1999. – № 2. – С. 86–92.
12. Куделько З. Б. Англійська терміносистема ринкових взаємин: синтагматичні та парадигматичні особливості : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Куделько Зоя Борисівна. – Чернівці, 2003. – 243 с.
13. Кузьмин В. П. Системный подход в современном научном познании / В. П. Кузьмин // Вопросы философии. – 1980. – № 1. – С. 55–63.
14. Лейчик В. М. Терминология информатики: теоретические и практические вопросы / В. М. Лейчик, В. И. Смирнов, И. М. Сулова // Информатика: итоги науки и техники. – М. : Наука, 1977. – Т. 2. – 138 с.
15. Литовченко В. И. Классификация и систематизация терминов / В. И. Литовченко // Вестник Сибирского государственного аэрокосмического университета имени академика М. Ф. Решетнева, Педагогика, филология, право, экология. – 2006. – № 3. – С. 156–159.
16. Моргунова М. Н. Лексика сферы бизнеса в современном английском языке : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Моргунова Мария Николаевна. – Ростов н/Д, 2003. – 227 с.
17. Пушкрёва И. А. Экономическая терминосистема как метаязык описания мир-системы (на материале английского и русского языков) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Пушкрёва Ирина Александровна. – Барнаул, 2006. – 198 с.
18. Слосарева Н. А. Функции языка / Н. А. Слосарева // Языкознание. Большой энциклопедический словарь – М. : Большая рос. энцикл., 1998. – 564 с.
19. Сороколетов Ф. П. История военной лексики в русском языке (XI–XVIII вв.) / Ф. П. Сороколетов. – Л. : Наука, 1970. – 383 с.
20. Ткачева Л. Б. Основные закономерности английской терминологии / Л. Б. Ткачева. – Томск : Изд-во Томского ун-та, 1987. – 200 с
21. Цыбина Л. П. Отраслевой словарь и методы выделения лексико-семантических вариантов экономических терминов (на материале английского языка) / Л. П. Цыбина. – М. : [б. и.], 1976. – 205 с.
22. Чугунов Б. Ц. Семантическое поле «Рыночные отношения» (на материале соврем. нем. и англ. языков) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Б. Ц. Чугунов. – Пятигорск, 2000. – 148 с.
23. Caselli F. Cross-Country Technology Diffusion: the Case of Computers / F. Caselli, J. Wilbur // AEA Papers and Proceedings, American Economic Reviews. – 2001. – № 2. – P. 328–335.
24. Comprehensive Grammar of the English Language / R. Quirk, J. Svartvik, G. Leech, S. Greenbaum. – London : Longman, 1985. – 1768 p.
25. Crystal D. A New Linguistic World / D. Crystal // The Official Commemorative Album for the Millennium. – 1999. – P. 228–231
26. Grodzinski E. Jezykozawcy i logicy o synonimach i synonimii : studium z pogranicza dwoch nauk / E. Garodzinski. – Wroclaw : Zaklad Narodowy im. Ossolinskich, 1985. – 259 s.
27. Hall R. E. Why Do Some Countries Produce so Much More Output Per Worker than Others? / R. E. Hall, I. J. Charles // Quarterly Journal of Economics. – 1999. – Vol. 114, № 1. – P. 83–116.

Заблоцкий Юрий. **Экстралингвальные особенности экономической терминосистемы английского языка.** В статье рассматриваются особенности экономической терминосистемы современного английского языка и основные факторы, влияющие на ее развитие и функционирование. Предоставляется определение терминосистемы в целом, обосновывается ее отличие от терминологии как совокупности терминов определенной отрасли науки. Выделено понятие «экономической терминосистемы», ее состав и формы репрезентации в научной коммуникации. Анализ этих вопросов демонстрирует, что экономическая терминосистема непосредственно зависит и поддается влиянию среды ее использования. Среда использования терминов экономики варьируется от узкоспециализированных специалистов и ученых к журналистам, пишущим об экономических явлениях в СМИ, и получателей этих сообщений. Широкий диапазон функционирования экономической терминологии непосредственно влияет на систему экономических терминов и способствует ее открытости, динамичности, распространению и частичной деспециализации. Важную роль в этом процессе играет историческое развитие науки об экономике, а также высокий темп развития экономической отрасли. Подчеркивается, что важным фактором влияния выступает также доминирующее политическое и экономическое положение развитых стран, которые разговаривают на английском языке.

Ключевые слова: английский язык, экстралингвальные особенности, экономическая терминосистема, термин, терминология.

Zablotskyu Yuriy. **Extralinguistic Peculiarities of the Economic Terminological System of English Language.** The article analyzes peculiarities of the economic terminological system of modern English language and major factors influencing its development and functioning. The definition of terminological system is provided. The article distinguishes

between terminological system and terminology, claiming the former to be more systematic and organized structure. The notion of «economic terminological system» has also been provided with analysis of its structure and forms of representation in scientific communication. The analysis reveals that economic terminological system is directly influenced by the environment it is used. The range of its usage varies from specialists and scientists to journalist issuing economic events and recipients of those messages. Such a wide scope of economic terminology usage influences on system of economic terms leading to its openness, dynamics, spreading and despecialization. The historic development of economics and high level of development of economic sector plays an important role in the process of economic terminological system development. Leading political and economic positions of English speaking countries are also among important impact factors.

Key words: English language, extralinguistic peculiarities, economic terminological system, term, terminology.

Стаття надійшла до редколегії
28.03. 2016 р.

УДК 81'371:343

Олена Зеленська

Полісемія термінології кримінального права в англійській мові

Дослідження полісемії термінології кримінального права в англійській мові може бути важливим для визначення динаміки розвитку термінології, виявлення особливостей системної організації термінів, вирішення певних питань перекладу термінів і лексикографічних проблем. Термінолексика кримінального права містить терміни, що виражають систему правих понять, які стосуються визначення видів злочинів і покарань, що передбачаються за їх учинення, розслідування злочинів, боротьби зі злочинністю та її попередження. У кримінальному праві полісемія – це називання декількох кримінально-правових понять однією лексемою, що може призвести до неправильного розуміння відповідних понять. Серед деяких причин полісемії називають те, що одні й ті самі поняття можуть розглядатися в різних відношеннях, обмеженість кореневого словникового матеріалу, порівняно з кількістю понять, які існують у науці, техніці; обслуговування одним терміном різних понять, які стосуються того самого явища, тощо. Розвиток полісемії у сфері кримінального права відбувається за допомогою метонімії, синекдохи й метафори. Виділяють також три типологічні типи регулярної полісемії: радіальну полісемію, ланцюжкову полісемію та радіально-ланцюжкову полісемію.

Ключові слова: полісемія, юридична термінологія, термін, кримінальне право.

Постановка наукової проблеми та її значення. Кримінальне право – низка офіційних законів для підтримання громадського порядку та здійснення контролю. Порушення кримінального права вважаються злочином проти суспільства, тому що порушуються правила й закони, які прийняті для загального блага суспільства. Закони також визначають, коли представники влади можуть карати громадян за порушення та яким чином вони можуть це робити. Як бачимо, кримінальне право стосується дуже важливої сторони життя суспільства – злочину й покарання. Від того, якою буде мова кримінального права, кримінального закону, нормативного чи правового акту тощо, може залежати навіть життя людини. Однією з найважливіших умов ефективності кримінального права є досконалість його мови. Серед вимог до неї можна зазначити точність, ясність, доступність, логічність, вичерпність, простоту, зрозумілість, насиченість узагальненими термінами й поняттями та офіційний характер. Будь-який закон чи нормативний акт повинен бути цілком зрозумілим не лише фахівцям (юристам), але й простим громадянам. Монтеск'є Ш. зазначав, що закони призначені для людей пересічних і містять у собі не мистецтво логіки, а здорові поняття простого батька сімейства [9]. Слово – єдиний будівельний матеріал, першоелемент, за допомогою якого оформлюються правові категорії, теми, ідеї, проблеми нормативного акта, що зумовлюються тим, які питання суспільного життя піднімає законодавець, як вони висвітлюються, які цілі та завдання прийняття того чи іншого нормативного акта [11]. Точність положень закону чи правового акта, чіткість ужитих у ньому понять і термінів впливає на ефективність його застосування, оскільки він здійснює значний попереджувально-виховний вплив на поведінку людей і регулює суспільні відносини. Для вивчення й застосування кримінального закону визначення понять, які в ньому використовуються, має вирішальне значення [7]. У цьому плані доцільним та актуальним